

1. ЧОМУ НАМ ПОТРІБЕН СЕКС

А. Вступ

Життя — це унісон складних хімічних сполук, з'єднаних у ланцюги, кільця й спіралі. Найперше й найважливіше завдання будь-якої живої істоти — вижити, тобто запобігти зовнішньому руйнівному впливу, і підтримувати злагоджену роботу ланцюгів, кільця і спіралей. На жаль, на всіх живих істот чигає небезпека. Ті, хто її уникає, рано чи пізно старіють — оце й усе. Ланцюги, кільця й спіралі втрачають гнучкість, і організм поступово вмирає. Отже, жодна жива істота не може жити вічно й тому, аби вижити, мусить самовідтворюватися. Вид, що не збільшить свою кількість, аби пережити всі небезпеки, рано чи пізно вимре, як динозаври й додо. Тому після забезпечення власного виживання у всіх живих істот на другому місці стоїть відтворення¹.

Усі добре знають, що один з найулюбленіших способів відтворення — це секс, тому секс — друга найважливіша річ (після виживання) у житті всіх сексуальних організмів. Власне кажучи, деякі тварини (скажімо, павуки) навіть прагнуть віддати за нього життя.

Люди часом теж віддають за нього життя, хоча переважно намагаються цього уникнути. Отже, секс — це спосіб вижити. Для виживання тіла потрібен захист, для виживання генів — секс. Тіло смертне, а гени можуть жити вічно, якщо переходять із покоління в покоління. Вони ніби естафетна паличка, яку передають одне одному учасники буцімто нескінченних біологічних перегонів. Часом такі перегони, як писав поет, кінчаються вищанням, а часом загрожують вибухом.

¹ ЕВ: У всіх живих істот? Та ну. Не вірю.

ЕБ: Навіть якщо воно небажане, воно все одно важливе.

Б. Що таке секс?

Секс — це результат еволюції й виживання найзграбніших, і людські істоти на самому вершечку цієї купи. Люди з-поміж усіх найвеселіші, людський секс найкращий (бодай для нас самих), і тому як патріоти свого виду ми мусимо ним пишатися. Усім, хто не пишається, дорога туди, звідки вони прийшли, себто до медуз.

До появи сексу в царстві тварин (або там, де пізніше з'явиться царство тварин) уже існувало два види відтворення. Найнижчі організми (тобто ті, яких ми називаємо найнижчими, поки вони не почнуть протестувати) відтворюються бінарним поділом. Одноклітинні найпростіші організми їдять, аж поки не виростають зі своєї шкіри й не розриваються надвоє. Звучить жахливо — ніби «Ну от, знову!» чи навіть «Чому завжди я?», а не «Вау!». Усе це дуже монотонно, бо дві дочірні клітини складаються з тих-таки кілець і спіралей, що й материнська, і шансів на оригінальність небагато. Ба більше: оскільки всі клітини однакові, будь-яка загальна зміна середовища, що руйнує одну з них, найпевніше, зруйнує всіх.

Кон'югація — дещо вдосконалена схема розмноження. Для неї, як і для танго, потрібна пара — пара одноклітинних організмів одного виду. Вони притискаються одне до одного, обмінюються кільцями й спіралями, а потім розриваються. Утворені внаслідок цього діти трохи відрізняються від батьків, і це допомагає їм вижити, адже одних зміна доквілля вб'є, а інші, відмінні, житимуть далі. Серед таких організмів нема чоловічих і жіночих — принаймні їх дуже складно розрізнити.

Людям притаманніша копуляція, учасники якої належать до однієї з двох статей. Чоловікові певним чином зазвичай вдається залишити свою сперму в жінці й запліднити її яйцеклітини. Оскільки в сперматозоїді й яйцеклітині багато різних генів, результат їхнього змішування строкатий, як народний танець: зміна партнерів і там, і там уможлиблює численні комбінації.

Усі нащадки, крім ідентичних близнюків, відрізняються один від одного, і тому в деякого виявляється більше шансів вижити в колообігу сфер. У деяких живих організмів, скажімо, у риб, є поділ на статі, але немає копуляції, бо жіноча особина відкладає яйця у воду, а чоловіча кропить їх своїм сім'ям зовні. Равликам, мабуть, веселіше за всіх, крім людей, бо вони гермафродити й копулюють одночасно з обох кінців.

«Парування» — романтичніший синонім «копуляції». Це слово використовують птахолоби, шкільні вчителі й любителі домашніх тварин. Тварини, які «паруються», нібито обирають партнерів обережніше й люблять їх сильніше, хоча це не завжди правда.

Людське парування називають статевим союзом — як уже було сказано, цей вираз уживають переважно в церкві. Люди, що вступають у статевий союз, нібито (або неодмінно) відчують духовну спорідненість і тому паруються красивіше, ніж тварини, хоча це теж не завжди правда. Утім, такі союзи переважно називають благословенними — надто коли в них народжуються нащадки.

Від вищесказаного з'являється відчуття, ніби мета всіх цих процедур — відтворення, але у випадку людей це не завжди (і навіть не переважно) так. Людство зробило великий крок уперед, відокремивши радість сексу від його біологічної мети: людина — єдиний відомий науці живий організм, який може влаштувати собі секс без відтворення й відтворення без сексу.

Отже, можна стверджувати, що сексуальне відтворення — удосконалена версія бінарного поділу й кон'югації. Цей спосіб змішування генів забезпечує сильнішу варіативність потомства й дає йому більше шансів вижити в мінливих умовах довкілля. Організми в пошуках сексуальних партнерів ідуть на далекосяжніші й ризикованіші кроки, ніж ті, яких задовольняють менш вишукані способи відтворення. Що манливіший секс, то далі організм просунеться в його пошуку й на більші ризики піде. Отже, з біологічного погляду, секс і його радість — чудовий спосіб

виробництва більшого розмаїття організмів, які живуть у найрізноманітніших умовах, та еволюції пристосованіших і авантюристичніших форм життя.

В. Але який у цьому сенс?

Такі пояснення задовольняють хіба допитливого равлика, який відповзе, посумнілий, хоч мудрий, — але не допоможуть збагнути невидимих розрядів, що день у день блискають між чоловіками й жінками. Тому ось вам невеликий перелік речей, які надають сенсу сексові в людському житті — майже для всіх і для кожного.

По-перше, секс — це запліднення: круте піке сперматозоїда в родючий ґрунт яйцеклітини, яка викидає тремку квітку нового життя. Але цього можна досягти й без сексу — штучним заплідненням. (Чи знали ви, що є окрема професія, представники якої цілими днями так пшикають індичок, аби цих нещасних птахів не лише патрали та їли, а й зраджували, спринцювали та ошукували?)

По-друге, секс — це вагітність. Хай скільки в ній сексуальності, та вона задовольняє жіноче бажання наповнитися новим живим життям і чоловіче — наповнити ним жінку, змінивши її життя й тіло силою власного знаярдя.

По-третє, секс — це обов'язок, і ось що кажуть ті, хто так вважає: це обов'язок жінки родити дітей своєму чоловікові й чоловіка — давати їх жінці своїй; обов'язок жінки — коритися прагненням чоловіка й обов'язок чоловіка — давати їй те, чого вона не мала в дівочтві. А зараз це ще й обов'язок жінки дарувати чоловікові оргазм, якого він, на її думку, заслуговує, й обов'язок чоловіка дарувати жінці оргазм, який вона собі уявляє.

По-четверте, секс — це, можливо, ще й ритуали: ритуал ранкового сексу, ритуал сексу ночами, з нагоди річниць і на Різдво.

По-п'яте, секс — це ще й часом полегшення, розслаблення від накопиченої напруги, що викликає дискомфорт, відволікає

й навіть болить. Як би чоловіки не уникали такого способу розслаблення й скільки б вони не вважали секс негідним потуранням своєму «я» — рано чи пізно їм здається, що вони його заслуговують, і коли воно не настає — борються за нього з відчуттям шляхетності й гідності. Розслабляються такі чоловіки за допомогою сексуальних відправлень. Якщо у відправленні бере участь інша людина, чоловік почувається винним, бо використав її для своїх потреб; коли ж він не сприймає її за людину, він винуватить себе за нелюдськість. Якщо його полегшення не потребує іншої людини — «бо кожен сам собі дружина й медовий місяць у руці» — він таємно радіє через власну самодостатність, почуваючись водночас самотньо, розчаровано й відокремлено від роду людського, бо скоїв один із первородних гріхів, до якого часом змушують характер і обставини.

По-шосте, секс — це часом фізіологічне перелаштування, пакт, укладений для взаємного відчуття достатку.

По-сьоме, секс — це подеколи довгождане задоволення, вічна гонитва за обіцянкою оргазму.

По-восьме, секс — це іноді добре спільне заняття, спосіб гаяти дні, чекаючи на Санта-Клауса або смерть.

По-дев'яте, секс — це інколи гра спокуси й відступу, сварок і примирень на ліжку, що стає ареною всіх відомих і ще не винайдених психологічних ігор між чоловіком і жінкою.

По-десяте, секс — це часом спосіб об'єднатися й порозумітися, підписати давні й укласти нові угоди, ще ближче підібратися до єднання двох душ, двох ліній, що ковзають уздовж ретельно зведених між ними стін.

По-одинадцять, секс — це іноді близькість і зв'язок, злиття двох твердих тіл, розплавлених полум'ям пристрасті, в одне ціле, що може триматися вічно, коли не трісне під ударами життєвого молота й не розмиється монотонними краплями всюдисущого побуту.

По-дванадцяте, секс — це, можливо, остаточне й вічно нове вираження любові, зосередженої в природному продукті, заплідненій яйцеклітині, що замикає собою коло¹.

Запитання «То в чому ж сенс сексу?» часто звучить із ноткою відчаю в голосі. Ті, хто ставить його саме так, насправді хочуть відповідей на два інші запитання. Перше — «Чому мені його так сильно хочеться?». Відповідь: ми просто так влаштовані. Не забувайте, ми всі починали медузами, яких відділяли від людей мільйони років природного добору. Сильніші й енергійніші організми, яким сильно хотілося сексу, загалом лишали після себе більше нащадків і мали більше шансів вижити, ніж ті, кому хотілося менше. Тому-то ми й прагнемо його так несамовито — от тільки нас багато що збиває з пантелику й багато кому хочеться підтримувати цю неясність.

Ось ми й дійшли до наступного запитання, яким багато хто сушить собі голову, — «Коли ж він мені перепаде?». Відповідь на нього така: коли будете готові, тоді й перепаде. Готові пройти довгий шлях, зробити всі необхідні пожертви й задовольнитися тим, що маєте, — перепаде хоч зараз. Утім, наслідки такого сексу теж не забаряться: можливо, фізичні, ментальні чи моральні, а може, дійде й до зради батьків чи самого себе — тому, певно, краще таки почекати слушного часу. Чекання — трохи нікчемний і неприродний елемент життя, але... (тут кожен може вставити власні «але» або ж плюнути на них усі).

Г. Мета сексу

Найліпше секс задовольняє власні цілі, будучи самоціллю. Усі цілі поділяються на дві групи: ті, що розвинулися за мільярди

---

¹ ЕВ: Ти стверджуєш, що люди мусять відчувати потребу мати дітей, а ті, у кого її нема, ідуть проти основних біологічних інстинктів. Утім, ми можемо лише припустити, що бажання мати дітей — біологічне. Насправді все, що ми можемо сказати, — це те, що в людей є потреба (чи бажання) копуляції.

ЕБ: Ах так!

років природного добору, і ті, що з'явилися десять тисяч років тому під впливом людського розуму.

Природі не потрібні наші тіла — їй потрібна наша продуктивність. Ми живемо на дуже маленькій планеті (Юпітер у 1300 разів більший), і головна її відмінність від інших небесних тіл — заселеність прямоходячими людьми. Аби лишити її заселеною, нам треба розмножуватися так само швидко, як ми вмираємо, або навіть скоріше. Тому якщо в сексу і є якісь цілі, найбільша й космічна з них — виживання нашого виду, а також постійна еволюція на основі варіативності (тобто шлюбів) і поліпшення через природний добір. Із цього погляду, отже, наші тіла призначені лише для транспортування сперматозоїдів і яйцеклітин і самі по собі мало чого варті. Єдиний наш обов'язок перед усесвітом — дожити до статевої зрілості й відтворитись, а єдина функція сперматозоїдів та яйцеклітин — слугувати переноскою, контейнером для генів. Інакше кажучи, головна відмінність Землі від усіх інших каменюк, що літають у космосі, — жменя людських генів, буквально жменя, бо гени всього людського виду можна зібрати на долоні. Отже, сперматозоїд і яйцеклітина існують лише заради цих генів, а наші тіла — заради сперматозоїдів і яйцеклітин, і в цьому їхня священна місія. У системі світобудови ми просто поштової торби, призначені для перенесення елементів якоїсь великої розсилки Творця, мета якої нам невідома, бо жодна поштова торба не знає, які новини й пропозиції вона в собі несе. Секс — це пальне, що жене вперед цей грандіозний проєкт: без сексу він би спинився навіки й розсипався, лишивши по собі лише сухі кістки як доказ власного існування.

Отже, ціле людське життя можна розглядати як підготовчий етап до нашої ролі в цьому виробництві, де ми вигодовуємо те, що народили, і відходимо, передаючи свої результати прийдешньому поколінню. На щастя, багато з нас можуть насолоджуватися сексом, навіть зігравши свою роль. Ті, кому не вдалося

відтворитися через тілесні вади чи з власної волі, теж можуть екстатично продовжувати, натикаючись один на одного й бодай частково компенсуючи те, чого були позбавлені.

За те, що ми допомагаємо вершити її унікальний задум, Природа віддячила нас дивним і чудодійним подарунком. Оргазм — її нагорода тим, хто створює нове життя¹. Вона з небаченою щедрістю роздає дари зі свого велетенського кошика втіх і навіть не вимагає повернути їх тим, у кого не вийшло відтворитися. Вона ліберально звільняє від обов'язків усіх надто старих для розмноження й не карає тих, хто ошукує її контрацептивами. Набожні люди вважають це все красномовним прикладом небаченої божої милості. Утім, є тут і покарання — страхітливі хвороби, що напосідають нібито на випадкових людей. Ті ж, хто цілком відмовляється від дарів, повільно кам'яніють, поїдені задрістю, — бо від чого млявішає секс, від того стигне й мозок.

Побічний продукт сексу — потяг до гніздування. Він змушує чоловіків споруджувати будинки, а жінок — їх прикрашати й забезпечувати для дітей затишне кубельце, де можна чекати своєї черги. На щастя, чоловіків і жінок сильно вабить одне до одного й вони можуть займатися цією справою разом. Принаймні так воно має бути. Й усі сексуальні мережі, підтримані тілесною хімією й сплетіннями нервової системи, влаштовані таким чином, що все буде саме так, коли тільки ніщо не стане на заваді.

Оце й усе про Природу й про те, що вона створила в процесі еволюції, — від перших примітивних генів у океані й до людських родин, які допомагають одна одній вижити, об'єднуючись у спільноти.

Але нас не влаштовує роль простих переносників сімені — і тому ми розвинули секс та його можливості в складнішу й тоншу систему.

¹ ЕВ: Так думають чоловіки.
ЕБ: І деякі жінки. Що в цьому такого?

По-перше, у сексі джерело нашого безсмертя. Кажуть, усі наші оселі, справи, ферми й фабрики, книги й картини, все нажите й передане дітям із відбитками наших рук і думок — минуше. Усі пам'ятники Озимандієві перетворяться в прах, як описував Шеллі; рум'яні чи бліді проповідники кричать про це щонеділі з казальниць, а ми самі жахаємося цього, коли все, чого торкалися наші руки, палять чи забирають геть. «Надходять загарбницькі танки, які поруйнують усе, що ми збудували, й усе, що нам дороге». Наша остання надія, що діти — продукт нашого сексу — виживуть, онуки — продукт уже їхнього сексу — щось про нас пам'ятатимуть, а наші далекі нащадки з майбутнього знатимуть нас із легенд про Засновника й Засновницю племені.

По-друге, не варто забувати про вже згадані негайні здобутки. Секс як чиста винагорода в багатьох країнах став популярнішим видом спорту, ніж футбол, боулінг чи телебачення: це гостинний прихисток для бідних і очікувана гавань утіх для заможних. Він звеселяє години, які інакше були б печальними чи навіть моторошними. Дехто вирощує його, ніби рідкісну рослину чи кущ, щоб чавити з нього останні краплі п'янкої насолоди. Секс — це виправдання зв'язків, котрі ми будь-що-будь прагнемо зберегти, він прикріплює нас до людини, яка стала єдиною надією в космічному морі самотності, а для пов'язаних духовними узами це ще й містична форма первісного єднання.

Підсумовуючи, можна сказати, що секс — це матриця всіх типів жвавих обмінів — обіймів і сварок, утеч і спокус, будівництва й бешкетів. На додачу, це ще й шлях до щастя й роботи, замінник усіх ліків і зцілення від численних хвороб. Він створений для забави, задоволення й екстазу. Він пов'язує людей узами романтики, вдячності й любові. А ще від нього бувають діти. Ось навіщо секс у людському житті й коханні — і ось яка його мета.

Г. Секс і наука

А чим ми йому віддячуємо? Донині переважно страхом, ненавистю, огидою й відразою. Чимало опитувань мало засвідчити розмаїтість сексу, значна кількість мандрівок антропологів (які здебільшого виявлялися відмовою від нього) — його частоту. Науки в цьому всьому небагато, і на неї звідусіль нападали з криками гніву чи вимогами. Багато зі сказаного мною походить зі здогадів, інтуїції та звітів без чітких статистичних фактів. виправити все дуже просто.

Припустімо, що хороший секс означає ліпше здоров'я. Перевірити цю тезу просто — скажімо, за допомогою мого рецепту.

Добре відомо, що в багатьох студентів регулярний секс. Нерегулярний він теж у багатьох. У третьої групи є тільки мастурбація, а четверта, незначна, імовірно, зовсім не має сексу. Неважко знайти 4000 добровольців — по 2000 юнаків і дівчат, де кожні 500 належать до однієї із зазначених груп. (Тільки знайти 1000 людей зовсім без сексу, певно, буде важкувато.) Аби з'ясувати, чи позитивно впливає на здоров'я хороший секс, треба порівняти інформацію про статеве життя і здоров'я всіх студентів за чотири роки навчання. Результати дослідження будуть корисними не лише для окремих осіб, а й для медичних працівників. Якщо хочеться зробити цей експеримент недорогим, можна знайти одного працелюбного дослідника (100 днів по 40 інтерв'ю, плюс час на сортування й зведення таблиць). Лінивий дослідник може зробити проєкт дорожчим і респектабельнішим, найнявши кількох секретарок і придбавши комп'ютер, але навіть тоді справа лишатиметься підйомною та корисною. Як мені відомо, за неї досі ніхто не брався.

До речі, якщо пан Платник Податків щороку віддає державі 100 000 доларів, його річний внесок у такий проєкт дорівнюватиме кільком десятим centa. З одного боку, не думаю, що він буде проти такого незначного внеску у важливу наукову справу,

а з іншого, здається, не апелюватиме до нього, аби втрутитися в дослідження.

Д. Секс і релігія

Ніщо так не дратує вірян, як секс — або принаймні секс без правил. Оскільки правила в кожній релігії свої, парафіяни різних церков дратуються з різних причин, але всі впевнені, що секс — теж царина релігії, і тому дозволяють духівникам, старійшинам чи лікарям вирішувати, коли він священний, а коли — профанний. Оскільки всіх їх утримує держава, їхні правила також переважно створені для старших, а не для молодших, і для офіцерів, а не для рядових.

Хай там як усе влаштовано з релігією, та дехто вважає, що будь-який секс священний, у всіх має бути для нього таємне місце, а ті, у кого нема, потрухли всередині на порох і вже прямують дорогою до смерті. На іншому боці ті, кому весь секс профанний, — традиціоналісти й фанатики на кшталт російських скопців, які кастрували себе, доводячи істинну віру. Дещо осторонь стоять ті, хто звик профанізувати все, що інші вважають священним. Часом вони організовують секти (як відьми) чи просто ходять шеренгами в громадських місцях, убравшись у светри з написом «Здохніть!».

З певного погляду¹ секс або щирий, або підступний. Усе залежить від «угоди» чи взаєморозуміння сторін. Якщо всі все добре розуміють і беруться за справу свідомо — секс щирий. Якщо ж у гру вступає бруд, експлуатація, зрада чи прихований мотив — секс підступний. Тому, навіть якщо здається, що є взаємна згода, користуватися чужою слабкістю підступно, бо брудно. Скажімо, схилити дитину до сексу за цукерку брудно, бо

¹ Мається на увазі транзакційний аналіз.

навіть якщо вона погодиться, її експлуатуватимуть, адже дитина не знає, куди вплутується і які будуть наслідки. Усе це відповідає юридичним аспектам контракту, де самої згоди замало — вона має бути «свідомою».

Духівники, які практикують «транзакційний аналіз», розрізняють священний і профанний секс, а також щирий і підступний. Намагаючись звести дві опозиції в одну, вони, найпевніше, називатимуть увесь підступний секс профанним. З іншого боку, не весь щирий секс називатиметься священним — у цьому різниця класифікацій.

Священність дуже часто пов'язують із поважністю: веселе не може бути священним, а той, хто з чогось сміється, його профанує. Я з цим не згоден. Якщо секс священний, то священній й веселість зі сміхом, бо вони не менш радісні й людські.

У цивілізованих країнах, як і деінде, секс часто священніший за людське життя. Тому в Техасі людину можуть законно вбити навіть за дрібний сексуальний переступ. Широкомасштабніший приклад: на війні цілком припустимо вбивати стільки, скільки зможеш, якщо відповідна особа віддасть наказ, але наказів розпочинати оргії ніхто не віддає.

У мирний час войовничий крик «Краще смерть, ніж секс» найзловісніше ілюструє американська пенітенціарна система: 200 000 в'язнів державних і федеральних тюрем повністю позбавлені нормальних сексуальних стосунків. Через це переважно жваві, енергійні чоловіки й жінки там мусять удаватися до гомосексуалізму й убивства, аби якось вихлюпнути емоції. Але досі ніхто не наважився дозволити бодай пошлюбленим в'язням розслабитися зі своїми законними парами й дати пристойності шанс. (Зараз із цієї ситуації вже є винятки.)